

EUROPA-
KOMMISSIONEN

Bruxelles, den 14.9.2016
COM(2016) 596 final

2016/0278 (COD)

Forslag til

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV

om visse tilladte former for anvendelse af værker og andet materiale, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder til gavn for personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede, og om ændring af direktiv 2001/29/EF om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet

(EØS-relevant tekst)

BEGRUNDELSE

1. BAGGRUND FOR FORSLAGET

• Forslagets begrundelse og formål

Det foreslåede direktiv vil bringe EU-lovgivningen i overensstemmelse med Unionens internationale forpligtelse i medfør af Marrakeshtraktaten om fremme af adgang til offentliggjorte værker for personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede (Marrakeshtraktaten).

Marrakeshtraktaten blev vedtaget i 2013 af Verdensorganisationen for Intellectuel Ejendomsret (WIPO) med henblik på at fremme global adgang til og grænseoverskridende udveksling af bøger og andet trykt materiale i tilgængelige formater. Unionen undertegnede traktaten i 2014¹. Traktaten kræver, at parterne fastsætter undtagelser eller indskrænkninger af ophavsretsretten og beslægtede rettigheder til gavn for personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede, og den gør det muligt at udveksle bøger, herunder lydbøger, og andet trykt materiale i tilgængeligt format mellem de lande, der er parter i traktaten. Unionen har således forpligtet sig politisk til at gennemføre traktaten, hvilket både Rådet og Europa-Parlamentet siden har bekræftet. Kommissionen præsenterede separat et forslag til Rådets direktiv om Unionens ratificering af Marrakeshtraktaten i oktober 2014. I maj 2015 sendte Rådet Kommissionen en anmodning i medfør af artikel 241 i traktaten om Den Europæiske Unions Funktionsmåde (TEUF) i hvilken det understregede sin fulde forpligtelse til at sikre hurtig ikrafttræden af Marrakesh-traktaten, og hvori det anmodede Kommissionen om så hurtigt som muligt at fremsætte et lovforslag om ændring af lovrammen i overensstemmelse med traktaten.

Målgruppen for Marrakeshtraktaten – dvs. personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede ("målgruppepersonerne") – står over for mange forhindringer hvad angår adgang til bøger og andet trykt materiale, der er beskyttet af ophavsretten og beslægtede rettigheder. Mængden af bøger, der er tilgængelige for personer med læsehandicap, anslås til at ligge på mellem 7 %² og 20 %³, på trods af at den digitale teknologi i høj grad fremmer udgivelse af tilgængeligt materiale⁴. Digitale formater omfatter bl.a. punktskrift, stor skrift, e-bøger og lydbøger med speciel navigation, synstolkning og radioudsendelser.

Formålet med det foreslåede direktiv er at gøre en større mængde af værker og andet beskyttet materiale, f.eks. bøger, tidsskrifter, aviser, blade og andet skriftligt materiale, noder og andet trykt materiale, herunder i lydform, tilgængeligt i formater, der kan anvendes af målgruppepersonerne. Dette skal ske ved at sikre, at alle målgruppepersoner samt de organisationer, der tjener disses interesser på et almennyttigt grundlag, kan forlade sig på en obligatorisk og harmoniseret undtagelse fra ophavsretten og de beslægtede rettigheder i Unionen. Det vil således blive muligt at fremstille tilgængelige formater af værker og andet ikke-tilgængeligt materiale, der allerede er blevet offentliggjort eller stillet til rådighed. Det foreslåede direktiv vil ændre den eksisterende lovgivningsmæssige EU-ramme i overensstemmelse hermed og sikre, at de tilgængelige formater, der fremstilles i en

¹ Rådets afgørelse 2014/221/EU af 14. april 2014 om undertegnelse på Den Europæiske Unions vegne af Marrakeshtraktaten om fremme af adgang til offentliggjorte værker for personer, der er blinde, synshæmmede eller på anden måde læsehandicappede (EUT L 115 af 17.4.2014, s. 1)

² LISU for the Royal National Institute of Blind People (RNIB) "Availability of accessible publications – 2011 update", oktober 2011.

³ Catherine Meyer-Lereculeur "Exception 'handicap' au droit d'auteur et développement de l'offre de publications accessibles à l'ère numérique", maj 2013.

⁴ Disse tal henviser til de materialer, der er til rådighed i visse, men ikke alle tilgængelige formater.

medlemsstat kan udbredes og tilgås i hele Unionen. For så vidt angår forpligtelserne i medfør af Marrakeshtraktaten vedrørende grænseoverskridende udveksling af tilgængelige formater mellem Unionen og tredjelande, der er parter i traktaten, skal dette direktiv læses i sammenhæng med forordning [...].

Det foreslåede direktiv er ligeledes i overensstemmelse med Unionens forpligtelser i medfør af FN's konvention om rettigheder for personer med handicap (UNCRPD). EU har været bundet af UNCRPD siden 2011 i medfør af Rådets afgørelse 2010/48/EF⁵. Bestemmelserne i UNCRPD er således blevet en integreret del af Unionens retsorden. Den ret til adgang til information og til at deltage i kulturlivet på lige fod med andre, som personer med handicap har, er fastsat i UNCRPD. Konventionens artikel 30 kræver, at parterne i overensstemmelse med international lovgivning skal træffe alle nødvendige foranstaltninger for at sikre, at lovgivning til beskyttelse af den intellektuelle ejendomsret ikke udgør en urimelig eller diskriminerende barriere for, at personer med handicap kan få adgang til kulturstof. I sine konkluderende bemærkninger til Den Europæiske Unions indledende rapport⁶, der blev vedtaget den 4. september 2015, opfordrede FN's komité for rettigheder for personer med handicap Unionen til at træffe alle de nødvendige foranstaltninger til at gennemføre Marrakeshtraktaten så hurtigt som muligt.

- **Overensstemmelse med gældende bestemmelser på området**

Unionen har vedtaget en række direktiver inden for ophavsret og de beslægtede rettigheder, der skaber retssikkerhed og et højt beskyttelsesniveau for rettighedsindehaverne. De rettigheder, der er relevante for det foreslåede direktiv, harmoniseres for øjeblikket i direktiv 2001/29/EF om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (direktiv 2001/29/EF)⁷, direktiv 2006/115/EF om udlejnings- og udlånsrettigheder samt om visse andre ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med intellektuel ejendomsret⁸, direktiv 96/9/EF om retlig beskyttelse af databaser⁹ og direktiv 2009/24/EF om retlig beskyttelse af edb-programmer¹⁰.

EU-lovgivningen fastsætter ligeledes en række undtagelser eller indskrænkninger af disse rettigheder der i visse tilfælde gør det muligt at anvende indhold uden rettighedsindehaverens tilladelse med henblik på at opnå visse politiske målsætninger. De behov for tilgængelighed, som personer med handicap har, blev i denne forbindelse anerkendt og navnlig imødekommet i artikel 5, stk. 3, litra b), i direktiv 2001/29/EF. Denne bestemmelse gør det muligt for medlemsstaterne at indføre undtagelser for eller indskrænkninger af ophavsret og beslægtede rettigheder til gavn for personer med handicap, herunder læsehandicap, for så vidt angår anvendelse af indhold, der er direkte knyttet til handicappet, er af ikke-kommerciel art og er af et omfang, som det specifikke handicap kræver. I overensstemmelse med kravene i

⁵ Rådets afgørelse 2010/48/EF af 26. november 2009 om Det Europæiske Fællesskabs indgåelse af De Forenede Nationers konvention om handicappedes rettigheder (EUT L 23 af 27.1.2010, s. 35).

⁶ CRPD/C/EU/CO/1, tilgængelig på:
http://tbinternet.ohchr.org/Treaties/CRPD/Shared%20Documents/EUR/CRPD_C_EU_CO_1_21617_E.doc.

⁷ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF af 22. maj 2001 om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet (EFT L 167 af 22.6.2001, s. 10).

⁸ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2006/115/EF af 12. december 2006 om udlejnings- og udlånsrettigheder samt om visse andre ophavsretsbeslægtede rettigheder i forbindelse med intellektuel ejendomsret (EUT L 376 af 27.12.2006, s. 28).

⁹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 96/9/EF af 11. marts 1996 om retlig beskyttelse af databaser (EFT L 77 af 27.3.1996, s. 20-28).

¹⁰ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/24/EF af 23. april 2009 om retlig beskyttelse af edb-programmer (EUT L 111 af 5.5.2009, s. 16-22).

Marrakeshtraktaten vil den undtagelse, der indføres i medfør af det foreslåede direktiv, være obligatorisk for medlemsstaterne, og den vil gælde for de rettigheder, der er blevet harmoniseret på EU-plan, og som er relevante for fremstillingen og udbredelsen af tilgængelige formater som defineret i Marrakesh-traktaten. Undtagelsen supplerer den eksisterende valgfrie undtagelse eller indskrænkning som defineret i artikel 5, stk. 3, litra b), i direktiv 2001/29/EF ved at indføre en obligatorisk undtagelse til gavn for målgruppepersonerne, som vil få indvirkning på hele det indre marked.

- **Overensstemmelse med andre EU-politikker**

Med vedtagelsen af dette direktiv sigter Unionen på at sikre, at alle målgruppepersoner har adgang til bøger, tidsskrifter, blade og andet skriftligt materiale, noder og andet trykt materiale i tilnærmelsesvist samme omfang som personer uden handicap eller andre vanskeligheder, og at det indre markeds fulde potentiale bliver udnyttet for at nå dette mål. I denne henseende er det foreslåede direktiv både i tråd med og supplerer lovgivningen og de initiativer, der er blevet taget på EU-plan med henblik på "at styrke det indre marked og fuldt udnytte dets potentiale på alle områder"¹¹. Initiativerne omfatter forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om tilgængelighed til offentlige organers websteder og forslag til Europa-Parlamentets og Rådets direktiv om tilnærmelse af love, regler og administrative bestemmelser i medlemsstaterne for så vidt angår tilgængelighedskrav til produkter og tjenester ("forslag til direktiv om en europæisk lov om tilgængelighed"). Forslaget til en europæisk lov om tilgængelighed indeholder navnlig forpligtelser til at sikre, at de e-bogstjenester, der udbydes på det indre marked fra og med anvendelsesdatoen, overholder visse funktionelle krav, så de er tilgængelige fra det øjeblik, de bliver markedsført.

2. RETSGRUNDLAG, NÆRHEDSPRINCIPPET OG PROPORTIONALITETSPRINCIPPET

- **Retsgrundlag**

Retsgrundlaget for forslaget er artikel 114 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF).

- **Nærhedsprincippet (for områder, der ikke er omfattet af enekompetence)**

Unionen kan vedtage foranstaltninger i overensstemmelse med nærhedsprincippet, jf. artikel 5 i traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde (TEUF). Formålet med det foreslåede direktiv er at fremme adgang til visse former for indhold, der beskyttes af ophavsret og beslægtede rettigheder til gavn for Marrakesh-traktatens målgruppepersoner på det indre marked inden for et område, der allerede er harmoniseret ved hjælp af EU-lovgivning, og som således kun kan ændres ved EU-lovgivning. Medlemsstaterne vil ikke kunne nå dette mål, hvis Unionen ikke skridter ind. Det vil desuden være nemmere at opnå målet på EU-plan grundet dets omfang og virkning.

- **Proportionalitetsprincippet**

Forslagets proportionalitet er sikret og rækker ikke ud over, hvad der er nødvendigt for at gennemføre Unionens forpligtelser i medfør af Marrakeshtraktaten i EU.

- **Valg af retsakt**

Valget af et direktiv er i tråd med tidligere foranstaltninger på området, navnlig direktiv 2001/29/EF, der harmoniserer forfatteres og andre rettighedsindehaveres rettigheder, og

¹¹ Kommissionsformand Jean-Claude Junckers politiske retningslinjer

indfører en valgfri undtagelse eller indskrænkning til gavn for personer med handicap. Det foreslåede direktiv vil ændre den eksisterende EU-lovramme ved at fastsætte en ny obligatorisk undtagelse fra de relevante harmoniserede rettigheder og sikre, at tilgængelige formater, der fremstilles i en medlemsstat i medfør af undtagelsen, kan udbredes i hele EU. Ved at gøre dette og ved at fastsætte klare definitioner indføres der med direktivet en ensartet tilgang til Unionens forpligtelser i medfør af traktaten, herunder fri udbredelse af tilgængelige formater på det indre marked, hvilket vil give undtagelsens målgruppepersoner den nødvendige retssikkerhed på de områder, den omfatter. Samtidig giver den medlemsstaterne en vis margin inden for hvilken de kan vedtage specifik national lovgivning, der direkte eller indirekte kan blive berørt af direktivets bestemmelser, f.eks. inden for uddannelse, sundhed eller andre sociale politikområder.

3. RESULTATER AF EFTERFØLGENDE EVALUERINGER, HØRINGER AF INTERESSEREDE PARTER OG KONSEKVENSANALYSER

- **Efterfølgende evalueringer/kvalitetskontrol af gældende lovgivning**

Formålet med det foreslåede direktiv er at opfylde nye internationale forpligtelser for så vidt angår EU-lovgivningen. Det er derfor i denne forbindelse hverken relevant eller påkrævet med en retrospektiv evaluering af den eksisterende EU-lovgivning på dette område. Der blev dog taget højde for de oplysninger, der findes om den beslægtede EU-lovgivning, navnlig resultaterne af offentlige høringer og eksisterende input fra eksperter.

- **Høringer af interesserede parter**

Der blev ikke afholdt nogen specifik høring af interesserede parter med henblik på dette direktiv, der gennemfører bestemmelser fastsat på internationalt plan. Den omfattende offentlige høring i forbindelse med revisionen af EU's ophavsretsregler, som blev gennemført af Kommissionen i perioden mellem december 2013 og marts 2014, indeholdt ligeledes et afsnit om indskrænkninger og undtagelser til gavn for personer med handicap og om adgang til og udbredelse af værker i tilgængeligt format, og som også henviste til Marrakesh-traktaten¹². De holdninger, som blev udtrykt af slutbrugere, forbrugere og institutionelle brugere, herunder organisationer, der tager hånd om de behov, personer med handicap og biblioteker har, handlede bl.a. om, at de nationale undtagelser eller indskrænkningers varierende anvendelsesområde gør det vanskeligt at opnå retssikkerhed, når man eksporterer og importerer tilgængelige formater, der er fremstillet i medfør af en national ophavsretlig undtagelse eller indskrænkning. Disse institutionelle respondenter var konsekvent af den opfattelse, at Marrakeshtraktaten ville løse problemerne i tilstrækkelig grad. Rettighedsindehaverne og de kollektive forvaltningsorganisationer var generelt af den opfattelse, at der ikke var nogen problemer forbundet med at gennemføre den valgfrie undtagelse eller indskrænkning, som EU-lovgivningen fastsætter. De bemærkede ligeledes, at de eksisterende markedsmekanismer tager effektivt hånd om problemet med adgang til værker for personer med handicap. Slutbrugerne, forbrugerne og de institutionelle brugere delte ikke denne opfattelse.

- **Indhentning og brug af ekspertbistand**

Der blev ikke indhentet nogen særlig ekspertbistand i forbindelse med forberedelsen af dette forslag. Kommissionen tog højde for en undersøgelse fra 2013 om anvendelse af direktiv 2001/29/EF, der bl.a. vurderede anvendelsen af den valgfrie undtagelse eller indskrænkning

¹² Rapport om svar på offentlig høring om revision af EU's regler om ophavsret, juli 2014, s. 61-63. http://ec.europa.eu/internal_market/consultations/2013/copyright-rules/index_en.htm.

til gavn for personer med handicap i 11 medlemsstater, jf. direktivets artikel 5, stk. 3, litra b)¹³.

- **Konsekvensanalyse**

Det foreslåede direktiv vil gennemføre Marrakeshtraktaten på det indre marked og har til formål at bringe EU-lovgivningen i overensstemmelse med traktaten. Retningslinjerne for bedre regulering¹⁴ kræver ikke, at der skal udarbejdes en konsekvensanalyse, når Kommissionen ikke har nogen skønsmæssig beføjelse i forbindelse med det politiske indhold.

- **Grundlæggende rettigheder**

Det foreslåede direktiv støtter rettighederne for personer med handicap, så de kan få gavn af de foranstaltninger, der er udformet med henblik på at sikre deres uafhængighed, deres sociale og beskæftigelsesmæssige integration samt deres deltagelse i samfundslivet, hvilket fremgår af artikel 26 i den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder ("chartret"). Direktivet afspejler ligeledes Unionens forpligtelse i medfør af UNCRPD. UNCRPD garanterer, at personer med handicap har ret til information og til at deltage i det kulturelle, økonomiske og sociale liv på lige fod med andre. Med dette for øje er det berettiget at indskrænke rettighedsindehavernes ophavsret, jf. Unionens forpligtelser i medfør af chartret¹⁵. Det foreslåede direktiv er et vigtigt første skridt hen mod at sikre, at denne ret til information og deltagelse i det kulturelle, økonomiske og sociale liv.

Forslaget vil have begrænset indvirkning på ophavsretten som en ejendomsret som anerkendt i chartrets artikel 17, stk. 2¹⁶. Det bør bemærkes, at alle medlemsstater for øjeblikket til en vis grad har gjort brug af den valgfrie ophavsretlige undtagelse eller indskrænkning som fastsat i artikel 5, stk. 3, litra b), i direktiv 2001/29/EF. Det foreslåede direktivs indvirkning på ophavsretten som en ejendomsret vil således blive begrænset med henblik på fuldt ud at harmonisere de eksisterende divergerende ophavsretlige undtagelser eller indskrænkninger til gavn for personer med læsehandicap, der på nuværende tidspunkt er gældende i medlemsstaterne.

4. VIRKNINGER FOR BUDGETTET

Dette forslag har ingen virkninger for EU-budgettet.

5. ANDRE ELEMENTER

Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde

Den foreslåede retsakt er af relevans for EØS og bør derfor omfatte hele Det Europæiske Økonomiske Samarbejdsområde.

¹³ "Study on the application of Directive 2001/29/EC on copyright and related rights in the information society", december 2013, De Wolf and partners, tilgængelig på:
http://ec.europa.eu/internal_market/copyright/docs/studies/131216_study_en.pdf, s. 417 ff.

¹⁴ SWD(2015) 111 final.

¹⁵ Chartrets artikel 52, stk. 1, tillader begrænsninger, der griber ind overfor udøvelse af friheder i henhold til chartret. Sådanne begrænsninger skal i) fastsættes i lovgivningen, og ii) respektere det væsentligste indhold af disse rettigheder og friheder. Desuden kan disse indskrænkninger kun indføres under iagttagelse af proportionalitetsprincippet, såfremt disse er nødvendige og faktisk svarer til mål af almen interesse, der er anerkendt af Unionen, eller hvis de opfylder et behov for beskyttelse af andres rettigheder og friheder.

¹⁶ EUT C 83 af 30.3.2010, s. 389-403.

- **Planer for gennemførelsen og foranstaltninger til overvågning, evaluering og rapportering**

Medlemsstaterne er forpligtet til at sætte de nødvendige love, regler og administrative bestemmelser, der er nødvendige for at overholde direktivet, i kraft senest 12 måneder efter dets vedtagelse. Medlemsstaterne er forpligtet til at meddele Kommissionen de bestemmelser, der er blevet indført med henblik på at overholde direktivet samt andre væsentlige lovbestemmelser, der er vedtaget på det område, som direktivet omfatter. Kommissionen vil overvåge gennemførelsen af det foreslåede direktiv og foretage en evaluering heraf i overensstemmelse med retningslinjerne for bedre regulering og vil senest fem år efter gennemførelsesdatoen fremlægge de vigtigste resultater for Europa-Parlamentet, Rådet og det Europæiske Økonomiske og Sociale udvalg. Hvor det er relevant, ledsages evalueringen af forslag til ændring af direktivet. På samme måde vil Kommissionen også foretage en evaluering af forordning [...]. Kommissionen vil ligeledes overvåge den mængde af værker og andet tilgængeligt materiale, der er til rådighed, ud over hvad der er omfattet af direktivet, samt mængden af værker og andet materiale, der er tilgængelig i Unionen for personer med andre handicap. Senest to år efter gennemførelsen af det foreslåede direktiv vil Kommissionen fremlægge en rapport om dette spørgsmål. Denne rapport skal indeholde en vurdering af, hvorvidt det bør overvejes at udvide direktivets anvendelsesområde i overensstemmelse med resultaterne.

- **Forklarende dokumenter**

I den fælles politiske erklæring af 28. september 2011 fra Kommissionen og medlemsstaterne om forklarende dokumenter¹⁷ indvilligede medlemsstaterne i at sende Kommissionen et eller flere dokumenter, når de meddeler de foranstaltninger, de har iværksat for at gennemføre et direktiv i tilfælde, hvor det er berettiget at anmode om sådanne oplysninger. Disse dokumenter forklarer forholdet mellem direktivets bestemmelser og de tilsvarende bestemmelser i de nationale foranstaltninger. Den forklarende dokumentation vil hjælpe med at sikre, at alle retssystemer indfører en obligatorisk undtagelse i overensstemmelse med direktivet i lyset af Unionens forpligtelser i medfør af Marrakesh-traktaten.

- **Detaljeret redegørelse for forslagets bestemmelser**

I artikel 1 præciseres forslagets genstand og anvendelsesområde. Det foreslåede direktiv vil fremme anvendelsen af visse typer ophavsretligt beskyttet indhold uden rettighedsindehaverens tilladelse til gavn for personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede.

Artikel 2 indeholder definitioner af begreberne "værk og andet materiale", "målgruppeperson", "tilgængeligt format" og "bemyndiget enhed", der gælder for det foreslåede direktivs formål.

Artikel 3 opstiller en obligatorisk undtagelse og angiver de anvendelsesmetoder, der er tilladt for målgruppepersonerne og de bemyndigede enheder.

Artikel 4 omhandler udbredelse af materiale i tilgængeligt format på det internationale marked. Bestemmelsen har til formål at sikre, at de materialer i tilgængeligt format, der fremstilles i medfør af artikel 3, kan udbredes eller tilgås i alle medlemsstater.

Artikel 5 fastsætter de gældende regler for beskyttelse af personlige oplysninger.

¹⁷

EUT C 369 af 17.12.2011, s. 14.

Artikel 6 indeholder de ændringer, der skal foretages af direktiv 2001/29/EF for at sikre sammenhæng med dette direktiv.

Artikel 7 fastsætter, at Kommissionen fremlægger en rapport om mængden af værker og andet materiale i tilgængeligt format, der findes på det indre marked og som kan tilgås af personer med andre handicap end dem, der er omfattet af dette direktiv.

Artikel 8 fastsætter rammerne for evalueringen af det foreslåede direktiv i overensstemmelse med retningslinjerne for bedre regulering.

Artikel 9 fastsætter en tidsramme for medlemsstaternes gennemførelse af det foreslåede direktiv og præciserer en række tilknyttede forpligtelser, som medlemsstaterne skal overholde, f.eks. meddelelse til Kommissionen af de vigtigste bestemmelser, de indfører med henblik på gennemførelsen af direktivet i deres nationale lovgivning.

Artikel 10 angiver datoen for direktivets ikrafttræden, og af artikel 11 fremgår det, at direktivet er rettet til medlemsstaterne.

Forslag til

EUROPA-PARLAMENTETS OG RÅDETS DIREKTIV

om visse tilladte former for anvendelse af værker og andet materiale, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder til gavn for personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede, og om ændring af direktiv 2001/29/EF om harmonisering af visse aspekter af ophavsret og beslægtede rettigheder i informationssamfundet

(EØS-relevant tekst)

EUROPA-PARLAMENTET OG RÅDET FOR DEN EUROPÆISKE UNION HAR —
 under henvisning til traktaten om Den Europæiske Unions funktionsmåde, særlig artikel 114,
 under henvisning til forslag fra Europa-Kommissionen,
 efter fremsendelse af udkast til lovgivningsmæssig retsakt til de nationale parlamenter,
 under henvisning til udtalelse fra Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg¹⁸,
 efter den almindelige lovgivningsprocedure, og
 ud fra følgende betragtninger:

- (1) Unionens direktiver om ophavsret og beslægtede rettigheder giver retssikkerhed og et højt beskyttelsesniveau for rettighedsindehaverne. Denne harmoniserede retlige ramme bidrager til, at det indre marked fungerer ordentligt, og stimulerer innovation, nyskabelse, investeringer og produktion af nyt indhold, herunder i det digitale miljø. Den har ligeledes til formål at øge adgangen til viden og kultur ved at beskytte værker og andet materiale og ved at tillade undtagelser eller begrænsninger, som er i offentlighedens interesse. En rimelig balance mellem rettighedshavernes og brugernes rettigheder og interesser skal opretholdes.
- (2) Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 96/9/EF,¹⁹ Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2001/29/EF²⁰, Europa-Parlamentets og Rådets²¹ direktiv 2006/115/EF og Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 2009/24/EF²² harmoniserer rettighedsindehavernes rettigheder. Direktiverne indeholder en udtømmende liste over undtagelser for og indskrænkninger af disse rettigheder, som gør det muligt i visse tilfælde at anvende indhold uden rettighedsindehavernes tilladelse for at nå visse politiske målsætninger.
- (3) Personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede, står til stadighed over for adskillige forhindringer i forbindelse med adgang til bøger og andet trykt materiale, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder. Det er

¹⁸ EUT C [...] af [...], s. [...].

¹⁹ EFT L 77 af 27.3.1996, s. 20-28.

²⁰ EFT L 167 af 22.6.2001, s. 10-19.

²¹ EUT L 376 af 27.12.2006, s. 28-35.

²² EUT L 111 af 5.5.2009, s. 16-22.

nødvendigt at iværksætte foranstaltninger med henblik på at øge mængden af disse værker i tilgængeligt format og forbedre deres udbredelse på det indre marked.

- (4) Marrakeshtraktaten om fremme af adgang til offentliggjorte værker for personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede ("Marrakeshtraktaten") blev undertegnet på Unionens vegne den 30. april 2014²³. Traktatens formål er at øge mængden af værker og andet beskyttet materiale i formater, der er tilgængelige for personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede. Marrakeshtraktaten kræver, at de kontraherende parter fastsætter undtagelser for og indskrænkninger af rettighedsindehavernes ophavsret og beslægtede rettigheder i forbindelse med fremstilling og udbredelse af værker og visse andre materialer i tilgængeligt format samt grænseoverskridende udveksling af disse formater. Unionens indgåelse af Marrakeshtraktaten gør det nødvendigt at tilpasse EU-lovgivningen ved at fastsætte en obligatorisk undtagelse for de anvendelsesformer, værker og målgruppepersoner, som traktaten omfatter. Dette direktiv gennemfører de forpligtelser, som Unionen skal opfylde på harmoniseret vis i medfør af Marrakeshtraktaten med henblik på at sikre, at foranstaltningerne bliver anvendt konsekvent på hele det indre marked.
- (5) Dette direktiv er udformet til gavn for personer, der er blinde, eller som har et synshandicap, der ikke kan afhjælpes, så de kan få et syn, der i tilstrækkelig grad svarer til synet hos en person uden handicap, eller som har et perceptions- eller læsehandicap, herunder dysleksi, der forhindrer dem i at læse trykte værker tilnærmelsesvis på lige fod med personer uden handicap, eller som grundet et fysisk handicap er ude af stand til at holde eller håndtere en bog eller fokusere eller bevæge øjnene i et omfang, der normalt muliggør læsning. Formålet med foranstaltningerne i dette direktiv er at øge mængden af bøger, tidsskrifter, aviser, blade og andet skriftligt materiale, noder og andet trykt materiale, herunder i digitalt eller analogt lydformat, i formater, som vil gøre disse værker og materialer tilgængelige for disse personer i tilnærmelsesvis samme omfang som for personer uden handicap. Tilgængelige formater dækker punktskrift, stor skrift, tilpassede e-bøger, lydbøger og radioudsendelser.
- (6) Dette direktiv bør derfor fastsætte obligatoriske undtagelser for de rettigheder, der harmoniseres ved hjælp af EU-lovgivningen, og som er relevante for de anvendelsesformer og værker, som Marrakeshtraktaten omfatter. Disse omfatter især retten til at reproducere, kommunikere med offentligheden, stille til rådighed og udlåne i henhold til direktiv 2001/29/EF, direktiv 2006/115/EF, direktiv 2009/24/EF samt de tilsvarende rettigheder i direktiv 96/9/EF. Eftersom det anvendelsesområde for undtagelserne og indskrænkningerne, som Marrakeshtraktaten kræver, også omfatter værker i lydformat såsom lydbøger, er det nødvendigt, at disse undtagelser også gælder for beslægtede rettigheder.
- (7) De anvendelsesformer, der fastsættes i dette direktiv, omfatter fremstilling af tilgængelige formater enten af målgruppepersoner eller af bemyndigede enheder – hvad enten de er offentlige eller private – der tjener målgruppens interesser, navnlig biblioteker, uddannelsessteder og andre nonprofitorganisationer, hvis vigtigste aktivitet eller en af deres vigtigste aktiviteter eller missioner i offentlighedens interesse er at tjene mennesker med læsehandicap. Disse anvendelsesformer bør også omfatte

²³

Rådets afgørelse 2014/221/EU af 14. april 2014 om undertegnelse på Den Europæiske Unions vegne af Marrakeshtraktaten om fremme af adgang til offentliggjorte værker for personer, der er blinde, synshemmede eller på anden måde læsehandicappede (EUT L 335 af 17.4.2014, s. 1).

fremstilling af tilgængelige formater, der udelukkende kan anvendes af målgruppepersonerne. Disse formater fremstilles af en fysisk person, der gør det på vegne af en målgruppeperson, eller som hjælper målgruppepersonen hermed.

- (8) Den obligatoriske undtagelse bør ligeledes indskrænke retten til at reproducere med henblik på at tillade enhver handling, der er nødvendig for at ændre, konvertere eller tilpasse et værk eller andet materiale på en sådan måde, at der kan frembringes et tilgængeligt format. Dette indebærer, at der skabes de nødvendige muligheder for at navigere i de oplysninger, som det tilgængelige materiale indeholder.
- (9) Undtagelsen bør gøre det muligt for bemyndigede enheder i Unionen at fremstille og udbrede tilgængelige formater af værker og eller andet materiale, der er omfattet af dette direktiv både online og offline.
- (10) Det bør være muligt at stille et tilgængeligt format, der er fremstillet i en medlemsstat, til rådighed i alle medlemsstater med henblik på at sikre, at de i højere grad er til rådighed på det indre marked. Dette ville mindske den overflødige efterspørgsel på arbejde i forbindelse med fremstilling af tilgængelige formater af det samme værk eller materiale i hele EU, hvilket ville skabe besparelser og øge effektiviteten. Dette direktiv bør derfor sikre, at de tilgængelige formater, der fremstilles i en medlemsstat, kan udbredes til og tilgås i alle medlemsstater. Det bør således være muligt for en bemyndiget enhed at udbrede disse formater både offline og online til målgruppepersoner og bemyndigede enheder i enhver medlemsstat. Desuden bør det være muligt for bemyndigede enheder og målgruppepersoner at få adgang til disse formater hos enhver bemyndiget enhed i enhver medlemsstat.
- (11) Med undtagelsens særlige art og målrettede anvendelsesområde samt behovet for målgruppens retssikkerhed for øje bør det ikke være muligt for medlemsstaterne at pålægge yderligere krav til anvendelse af undtagelsen, såsom kompensationsordninger eller forudgående verificering af hvorvidt de tilgængelige formater stilles kommercielt til rådighed.
- (12) Enhver behandling af personlige oplysninger i medfør af dette direktiv bør respektere de grundlæggende rettigheder, herunder retten til respekt for privatliv og familieliv og retten til beskyttelse af personlige oplysninger i medfør af artikel 7 og 8 i Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, og skal være i overensstemmelse med Europa-Parlamentets og Rådets direktiv 95/46/EF, der regulerer den behandling af personlige oplysninger, som gennemføres af de bemyndigede enheder inden for rammerne af dette direktiv og under overvågning af medlemsstaternes kompetente myndigheder, navnlig de offentlige uafhængige myndigheder, som medlemsstaterne har udpeget.
- (13) FN's konvention om rettigheder for personer med handicap (UNCPRD), som EU er part i, garanterer personer med handicap retten til information og retten til at deltage i det kulturelle, økonomiske og sociale liv på lige fod med andre. Konventionen kræver, at parterne i overensstemmelse med international lovgivning skal træffe alle egnede foranstaltninger for at sikre, at lovgivning til beskyttelse af den intellektuelle ejendomsret ikke udgør en urimelig eller diskriminerende barriere for adgangen til kulturstof for personer med handicap.
- (14) Det fremgår af Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder, at "Unionen anerkender og respekterer retten for mennesker med handicap til at nyde godt af foranstaltninger, der skal sikre deres autonomi, deres sociale og erhvervsmæssige integration og deres deltagelse i samfundslivet."

- (15) Med vedtagelsen af dette direktiv sigter Unionen på at sikre, at målgruppepersonerne har adgang til bøger og andet trykt materiale i tilgængeligt format. I overensstemmelse hermed er dette direktiv et vigtigt første skridt hen mod at forbedre adgangen til værker for personer med handicap.
- (16) Kommissionen vil overvåge virkningen af dette direktiv. Som en del af denne proces vil den vurdere situationen for så vidt angår mængden af værker og andet materiale i tilgængeligt format, der er til rådighed ud over hvad der er omfattet af dette direktiv samt mængden af værker og andet materiale i tilgængeligt format, der er til rådighed for personer med andre handicap. Kommissionen vil revidere situationen nøje. Hvis det er nødvendigt, vil det blive taget op til overvejelse, hvorvidt direktivets anvendelsesområde skal ændres.
- (17) I overensstemmelse med direktiv 2001/29/EF kan medlemsstaterne fortsat fastsætte en undtagelse eller en begrænsning til gavn for personer med handicap i tilfælde, der ikke er omfattet af dette direktiv.
- (18) Dette direktiv overholder derfor de grundlæggende rettigheder og respekterer navnlig de principper, som bl.a. Den Europæiske Unions charter om grundlæggende rettigheder anerkender. Dette direktiv bør fortolkes og anvendes i overensstemmelse med disse rettigheder og principper.
- (19) Marrakeshtraktaten pålægger visse forpligtelser vedrørende udveksling af tilgængelige formater mellem EU og tredjelande, der er parter i traktaten. De foranstaltninger, som EU har iværksat for at opfylde disse forpligtelser, er indeholdt i forordning [...], der skal læses i sammenhæng med dette direktiv.
- (20) Formålet med dette direktiv – nemlig at gennemføre EU's forpligtelser i medfør af Marrakeshtraktaten med henblik på at forbedre adgangen til værker og andet materiale, der er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder, for personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede i EU – kan ikke opnås af medlemsstater, der handler på egen hånd, eftersom det kræver tilpasning af EU-lovgivningen. På grund af målets omfang og indvirkning, kan det desuden kun opnås ved hjælp af handling på EU-plan. Unionen kan derfor træffe foranstaltninger i overensstemmelse med nærhedsprincippet, jf. artikel 5 i traktaten om Den Europæiske Union. I overensstemmelse med proportionalitetsprincippet, jf. nævnte artikel, går dette direktiv ikke videre end, hvad der er nødvendigt for at opfylde dette mål.
- (21) I overensstemmelse med den fælles politiske erklæring af 28. september 2011 fra medlemsstaterne og Kommissionen om forklarende dokumenter²⁴ har medlemsstaterne forpligtet sig til at supplere meddelelsen om deres gennemførelsesmekanismer med et eller flere dokumenter, der forklarer forholdet mellem direktivets komponenter og de tilsvarende dele af gennemførelsesinstrumenterne i tilfælde, hvor dette kan retfærdiggøres. Hvad angår dette direktiv anser lovgiveren fremsendelse af sådanne dokumenter for at være begrundet —

²⁴

EUT C 369 af 17.12.2011, s. 14.

VEDTAGET DETTE DIREKTIV:

Artikel 1

Genstand og anvendelsesområde

Dette direktiv fastsætter regler for anvendelse af visse typer værker og andet materiale uden rettighedsindehaverens tilladelse til gavn for personer, der er blinde, svagsynede eller på anden måde læsehandicappede.

Artikel 2

Definitioner

I dette direktiv forstås ved:

- 1) "værk og andet materiale": et værk i form af en bog, avis, et tidsskrift, blad eller andet skriftligt materiale, herunder noder, samt tilhørende illustrationer på ethvert medie, herunder lyd i form af f.eks. lydbøger, som er beskyttet af ophavsret og beslægtede rettigheder, og som offentliggøres eller stilles til rådighed på anden lovlig vis
- 2) "målgruppeperson":
 - a) en person, der er blind
 - b) en person, der har en synsnedsættelse, som ikke kan afhjælpes, så vedkommende får en synsfunktion, der tilnærmelsesvis svarer til synet hos en person uden handicap
 - c) en person, der har et perceptionshandicap, herunder dysleksi, og som derfor er ude af stand til at læse trykte værker i tilnærmelsesvis samme grad som en person uden handicap, eller
 - d) en person, der på anden måde grundet et fysisk handicap er ude af stand til at holde eller håndtere en bog eller fokusere eller bevæge øjnene i et omfang, der normalt muliggør læsning
- 3) "tilgængeligt format": et værk eller andet materiale, der præsenteres på en alternativ måde eller i en form, der giver en målgruppeperson adgang til værket eller materialet, således at personen får ligeså let og behagelig adgang som en person uden synshandicap eller andre af de i stk. 2 nævnte handicap
- 4) "bemyndiget enhed": en organisation, der forestår uddannelse, undervisning af lærere, tilpasset læsning eller adgang til information for målgruppepersoner på ikke-kommerciel basis som sin vigtigste aktivitet eller en af sine vigtigste aktiviteter.

Artikel 3

Tilladte former for anvendelse

1. Medlemsstaterne skal sikre, at en handling, der er nødvendig for, at:
 - a) en målgruppeperson, eller en person, der handler på dennes vegne kan fremstille et værk eller andet materiale i tilgængeligt format, der udelukkende kan anvendes af målgruppepersonen
 - b) en bemyndiget enhed kan fremstille et tilgængeligt format og kommunikere det, stille det til rådighed, udbrede det eller udlåne dette tilgængelige format til

en målgruppeperson eller en bemyndiget enhed udelukkende til målgruppepersonens brug

ikke kræver tilladelse fra rettighedsindehaveren i medfør af ophavsretten eller beslægtede rettigheder i forbindelse med brug af et værk eller andet beskyttet materiale jf. artikel 2, 3 og 4, i direktiv 2001/29/EF, artikel 1, stk. 1, i direktiv 2006/115/EF, artikel 8, stk. 2, og 3, og artikel 9 i direktiv 2006/115/EF, artikel 4, i direktiv 2009/24/EF samt artikel 5 og 7, i direktiv 96/9/EF.

2. Medlemsstaterne sikrer, at det tilgængelige format respekterer værkets eller det andet materiales integritet, idet der tages passende højde for de ændringer, der er nødvendige for at gøre tilgængeligt i et alternativt format.
3. Artikel 5, stk. 5, samt første, tredje og femte afsnit i artikel 6, stk. 4, i direktiv 2001/29/EF skal gælde for undtagelsen som omhandlet i denne artikels stk. 1.

Artikel 4

Tilgængelige formater på det indre marked

Medlemsstaterne sikrer, at en bemyndiget enhed, der er etableret på deres område, kan udføre handlingerne i artikel 3, stk. 1, litra b), til gavn for en målgruppeperson eller en bemyndiget enhed, som er etableret i en hvilken som helst medlemsstat. Medlemsstaterne sikrer ligeledes, at en målgruppeperson eller bemyndiget enhed, der er etableret på deres område, kan få adgang til eller tilegne sig et tilgængeligt format fra en bemyndiget enhed, der er etableret i en hvilken som helst medlemsstat.

Artikel 5

Beskyttelse af personlige oplysninger

Behandling af personlige oplysninger inden for rammerne af dette direktiv skal ske i overensstemmelse med direktiv 95/46/EF.

Artikel 6

Ændring af direktiv 2001/29/EF

Artikel 5, stk. 3, litra b), i direktiv 2001/29/EF affattes således:

"b) hvis der er tale om anvendelser til gavn for handicappede, som står i direkte forbindelse med det pågældende handicap og er af ikke-kommerciel karakter, og det sker i et omfang, som er påkrævet af hensyn til det særlige handicap, med forbehold for medlemsstaternes forpligtelser i henhold til direktiv [...]".

Artikel 7

Rapport

Senest [to år efter ikrafttrædelsesdatoen] fremlægger Kommissionen en rapport for Europa-Parlamentet, Rådet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg om adgang på det indre marked til værker og andet materiale i tilgængeligt format, ud over hvad der er defineret i artikel 2, stk. 1, for målgruppepersonerne samt til værker og andet materiale for personer med handicap ud over hvad der henvises til i artikel 2, stk. 2. Rapporten skal indeholde en vurdering af, hvorvidt det bør overvejes at ændre dette direktivs anvendelsesområde.

Artikel 8

Revision

Senest [fem år efter gennemførelsesdatoen] evaluerer Kommissionen dette direktiv og fremlægger de vigtigste resultater for Europa-Parlamentet, Rådet og Det Europæiske Økonomiske og Sociale Udvalg, eventuelt ledsaget af forslag til ændring af dette direktiv.

Medlemsstaterne forsyner Kommissionen med de nødvendige oplysninger i forbindelse med udarbejdelsen af evalueringsrapporten og den rapport, der henvises til i artikel 7.

Artikel 9

Gennemførelse

1. Medlemsstaterne sætter de nødvendige love, regler og administrative bestemmelser i kraft for at efterkomme dette direktiv senest [12 måneder efter ikrafttrædelsen]. De tilsender straks Kommissionen disse love og bestemmelser.

Disse bestemmelser skal ved vedtagelsen indeholde en henvisning til dette direktiv eller skal ved offentliggørelsen ledsages af en sådan henvisning. De nærmere regler for henvisningen fastsættes af medlemsstaterne.

2. Medlemsstaterne meddeler Kommissionen teksten til de vigtigste nationale retsforskrifter, som de udsteder på det område, der er omfattet af dette direktiv.

Artikel 10

Ikrafttrædelse

Dette direktiv træder i kraft på tyvendedagen efter offentliggørelsen i *Den Europæiske Unions Tidende*.

Artikel 11

Adressater

Dette direktiv er rettet til medlemsstaterne.

Udfærdiget i Bruxelles, den .

På Europa-Parlamentets vegne
Formand

På Rådets vegne
Formand